

BİREY KUR'ÂN'I ÖZGÜRCE YORUMLAYABİLİR Mİ?

Bilal SAMBUR*

Giriş

Allah insanlığı ve evreni özel bir anlam ve değer gözeterek yaratmıştır. Fiziksel ve insani evrenler derin anlamlarından soyutlanamazlar. Allah yaratılışın arkasındaki derin anlamı şu şekilde ifade etmektedir: "Onlar ayakta, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. "Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni eksikliklerden uzak tutarız. Bizi ateşin azabından koru" derler."¹ Bütün yaratılış, anlamsız bir kaos içinde var değildir. Allah yaratılışa derin bir değer verdiği gibi, insanlığa da yol gösterecek olan evrensel bir kılavuz da sunmuştur. Kuran, Allah'ın insanlığa gönderdiği ilahi rehberliğin temel metnidir. Kur'an, insanlığa, hidayete ulaştıran, uyarıcı ve şifa kaynağı bir yol gösterici olarak gönderilmiştir. Kur'an boş ritüellerin tarifleri, büyü formülleri, kutsal kişilerin biyografileri gibi anlamsız şeyleri içermemektedir. Kur'an'ın amacı insanı yeni bir hayatı ve varoluşu gerçekleştirmeye yönlendirmek, Allah-insan arasında doğru bir ilişkinin kurulmasını sağlamaktır. Kur'an'ın asli amacı insanların Allah'a yönelimlerine rehberlik yapmaktır. Kur'an'ın temel amacının bütün insanları Allah'a yönlendirmek olduğuna göre bütün bireyler Kur'an'ı anlayabilir mi? Kur'an'ı sadece küçük bir alimler grubu mu anlayabilir yoksa bütün bireyler Kur'an'ı kişisel ve özgürce yorumlayabilir mi? Bu yazıda birey merkezli bir yaklaşımla bu soruya bir cevap sunma amacındayım.

Canlı Bir Mesaj ve Realite olarak Kur'an

Kur'an bir metindir, ama sıradan bir metin değildir. Kur'an'ın anlamı ve fonksiyonu herhangi bir metnin sahip olabileceği anlam ve işlevden çok daha fazlasını ifade etmektedir. İnsanlık, Kur'an'ın mesajına birey, toplum ve bütün yaratılış için asli hidayet rehberi olarak bakmalıdır. Maalesef Kur'an, çoğu zaman pasif bir metne indirgenmektedir. Kur'an ve onun anlaşılması, sıradan bir metnin ve bağlamın sınırlarına hapsedilemez. Kur'an'ın anlaşılması bütün yaratılışın anlaşılmasını gerektirmektedir. Kur'an, insanlığa, hayata dair canlı bir mesaj sunmaktadır. Kur'an, Mısırlıların *Ölülerin Kitabı* gibi antik bir metin değildir. Kur'an tek canlı Hakikattir, çünkü Kur'an Hayy ve Kayyum olan Mutlak Yaşayan Hakk'ın sözüdür. Allah ezelden beri Hayy ve Kayyum olarak yaratılış sürekli var etmekte ve yenilemektedir. Birey, Kur'an'ı geçmişe ait bir kitap olarak değil, ezeli olarak var olan ve kendisini yenileyen vahiy olarak anlamalıdır. Birey günlük hayatını sürekli olarak düşünmelidir ve günlük hayatını Kur'an'ı sürekli olarak düşünerek yaşamalıdır.

Hidayet ve rahmet kaynağı olarak Kur'an, karışık ve anlaşılmaz bir metin değildir. Kur'an'ın açık bir muhtevası ve mesajı vardır. Kur'an bütün insanları, açık mesajını anlamaya davet etmektedir. Kur'an mesajının açıklığını şu şekilde ifade etmektedir: "Gerçekten sana açık ayetler, parlak mucizeler indirdik. İman sahasından uzaklaşmış fasıklardan başkası onları inkar etmez."² "İlmi olmayanlar da 'Allah bizimle konuşsa ya yahut bize bir mucize gelse ya!' dediler. Bunlardan öncekiler de tıpkı böyle, bunların dedikleri gibi demişti. Kalpleri birbirine benzedi. Biz gerçekten mucizeleri şüphesiz ve kesin bir şekilde inanan bir topluluk için açık bir biçimde indirdik."³ "...Allah delillerini insanlara böyle ayırt ediyor ki, sakınıp korunsunlar."⁴ "...Şimdi size ayetlerini Allah'a

* Prof. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Psikoloji Bölümü.

¹ Kur'an, 3:191.

² Kur'an, 2:99.

³ Kur'an, 2:118.

⁴ Kur'an, 2:187.

doğru gidebilmeniz diye böyle açıklıyor.”⁵ “Bu, işte bütün insanlar için bir açıklama ve özellikle de korunacak muttakiler için bir rehber ve öğüttür.”⁶ Kur’ân, asli ve açık hidayet kaynağıdır. Hidayet kaynağı olarak Kur’ân üzerinde düşünmek ve onu anlamak kadın-erkek bütün insanların temel görevidir.

Kur’ân kadın ve erkeği birlikte hidayete yöneltmektedir. Son ilahi vahiy olarak Kur’ân’ın temel amacı, bütün insanlığı doğru yola yöneltmektir. Kur’ân’ın hidayete ulaştırma misyonu kadın ve erkeği birlikte kapsamaktadır. Kur’ân, kadın ve erkek için hidayet rehberi olduğunu şu şekilde ifade etmektedir: “Şüphesiz Allah’a boyun eğen erkekler ve boyun eğen kadınlar, inanan erkekler ve inanan kadınlar, boyun eğen erkekler ve boyun eğen kadınlar, doğru söyleyen erkekler ve doğru söyleyen kadınlar, sabreden erkekler ve sabreden kadınlar, gönülden bağlanan erkekler ve gönülden bağlanan kadınlar, sadaka veren erkekler ve sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkekler ve oruç tutan kadınlar, namuslarını koruyan erkekler ve namuslarını koruyan kadınlar, Allah’ı çok hatırlayıp anan erkekler ve kadınlar var ya, işte Allah bunlara büyük bir bağışlanma ve büyük bir sevap hazırlamıştır.”⁷ Kur’ân, bireyin inanç, çalışma, ahlak ve maneviyat alanlarında nasıl yaşaması gerektiğine dair bir yaşam kılavuzu sunmaktadır. Kur’ân insanlığın dinamik hayat kılavuzudur. Kur’ân; insanın, kendisinin, toplumun ve Allah’ın farkına varmasını sağlamaktadır. Kur’ân evrensel hidayet kaynağıdır. Kadın ve erkek karşılıklı işbirliğiyle Kur’âni çerçeveye uygun ahlaki, sosyal ve manevi bir hayatı oluşturmalarıdır. İnsani bir hayatı yaşamak için bütün bireylerin Kur’ân’ı tecrübe etmesi ve onu derinliğine anlamaları gerekmektedir.

Allah’la Bireysel İlişki Olarak İslam

İslam’da birey ve Allah arasındaki ilişkiyi düzenlemekle görevli özel bir dini kurumsal yapı olmadığı gibi, bir din adamları sınıfı da yoktur. İslam, birey-Allah ilişkisini tanzim etmekle görevli aracı kurumlar veya sınıflar ihdas etmemektedir. Allah-insan ilişkisi doğrudan ve aracısız olarak gerçekleşmesi gereken bir ilişkidir. İnsan doğrudan ve bireysel olarak Allah’la ilişki kurduğu gibi, Kuran’ın mesajını da bireysel olarak anlamaktadır.

Beş vakit namaz İslam’ın temel ibadetlerindedir. Namaz, her bireye özgürce, bireysel ve tecrübi olarak Allah’la ilişki kurma imkanı oluşturmaktadır. Kıyam, rukü ve sucüd namazın ana bölümleridir. Namazda birey doğrudan Allah’la konuşmaktadır. Namazın ruhu, tevazu ve ihlastır. Kur’ân namazın ruhunu şöyle ifade etmektedir: “Müminler gerçekten kurtuluşa ulaştılar. Onlar namazlarında huşu içindedirler.”⁸ Birey, Kur’ân ve namazı tecrübe ederken huşu ve tevazu içinde olmalıdır. Kur’ân tecrübesi bireyin Allah’ın mesajıyla karşılaşmasını temsil etmektedir.

Tehlikeli Bir Yasak: “Birey Kur’ân’ı Yorumlayamaz!” Niçin?

Kur’ân bireyi kendisini anlamaya davet etmesine rağmen, kurumsal dini gelenek bireyin Kur’ân’ı bireysel görüşüne göre anlama ve yorumlama hakkını inkar etmektedir. Kurumsal dini yapı, bireyin Kur’ân’a yaklaşması konusunda derin bir şüphe ve korkuya sahiptir, çünkü kurumsal dini gelenek bireyin Kur’ân’ı yanlış anlayacağını veya yanlış yorumlayacağını düşünmektedir. Kur’ân’ın yanlış anlaşılması veya yanlış yorumlanması bireyin ahiretini tehlikeye düşüren bir durum olarak değerlendirilmektedir. Kurumsal dini geleneğin bu anlayışı hadisleşmiş olarak şöyle ifade edilmektedir: “Kur’ân’ı kişisel görüşüne göre yorumlayan cehennemdeki yerini hazırlasın.” “Yaptığı kişisel yorum doğru bile olsa Kur’ân’ı kendi kişisel görüşüne göre yorumlayan günah işlemiştir.” Kurumsal dini yapı, bireye, Kur’ân’ın yorumunu alim veya müfessir olarak nitelenen, bilen birisinden öğrenmesi gerektiğini söylemektedir. Geleneksel yaklaşım, sadece alimlerin

⁵ Kur’ân, 3:103.

⁶ Kur’ân, 3:138.

⁷ Kur’ân, 33:35.

⁸ Kur’ân, 23:1-2.

Kur'an'ı yorumlayabileceğini, her bireyin Kur'an'ı anlamayacağını iddia etmektedir. Kur'an'ın birey tarafından yorumlanması, tehlikeli ve şerli bir hareket olarak algılanmaktadır. Başka bir ifade ile kurumsal dini yaklaşıma göre, Allah her bireyin Kur'an'ı yorumlamasını yasaklamıştır. Bireylerin kendi özgün görüşlerine göre Kur'an'ı yorumlamaları kesinlikle yasaklanmıştır. Herhangi yanlış bir yorum, bireyi günahkar hale getirmektedir. Allah günahkar olanları hem bu dünyada hem ahirette sevmemektedir. Günahkar olma korkusu bireyi Kur'an'ı anlamaktan ve yorumlamaktan alıkoymaktadır. Bireyin Kur'an'ı anlaması ve yorumlamasının sınırlanması ve kontrol edilmesi yüzyıllar boyunca ana norm ve pratik olarak uygulanmıştır. Bireyin Kur'an'ı yorumlamasının yasaklanması, Kur'an ve birey arasında sağlıklı bir ilişkinin doğmasına neden olmuştur, çünkü bu anlayış birey ve Kur'an'ı birbirine yabancı hale getirmiştir.

Kur'an'ı bireysel olarak yorumlamayı yasaklamanın arkasındaki motif, yanlış bir anlayışı veya yorumu engellemek değildir. Kur'an'ın yorumu alanındaki *çoğulculuğa* engel olmak temel amaçtır, çünkü bireyin Kur'an'ı özgürce yorumlaması çoğulculuğa neden olmakta, çoğulculuk da kaos ve karmaşaya sebebiyet veren bir durum olarak değerlendirilmektedir. Kurumsal dini yapıya göre, kaos ve karmaşayı engellemenin yolu Kur'an'ı yorumlama alanının maksimum düzeyde homojen hale getirilmesidir.

Kişi, bireyselliğinden soyutlanmış olarak ele alınamaz. Kişisel fikirler ve idealler bireysel insanlığın doğal parçalarıdır. Her müfessir veya alim, Kur'an'ı mezhebi, felsefi, yasal ve teolojik eğilimlerine göre yorumlamıştır. Bireysel yorumdan kaçış yoktur. Kişiden bireysellikten arınmış olarak Kur'an'ı anlamasını istemek, imkansız istemekten başka bir şey değildir.

Kur'an ve Yorumunu Birbirinden Ayırmak

Kur'an ve yorum birbiriyle özdeşleştirilemez veya birbirine karıştırılamaz, çünkü Kur'an ilahi metindir, onun yorumu ise insani bir üründür. Yorum Kur'an değildir, çünkü hiç kimse Allah adına konuşamaz. Hiçbir insan Allah'ın sözcüsü değildir. Kur'an ilahi bir kaynağa dayanmasına rağmen, Kur'an'ın yorumu insani bir üründür. Kur'an hakkında söylenen ve yorumlanan ne varsa hepsi kadın veya erkek insan tarafından yapılmıştır. Bütün insani yorumlar eleştiriye ve tartışmaya açıktır. Hiçbir yorum nihai gerçeklik olarak görülemez. Her kişi yapmış olduğu yoruma, yaşadığı çevreyi, kültürü ve zihniyeti yansıtır. Müslümanlar Kur'an'ın ezeli hakikat olduğunu, doğal olarak onun yorumunun da mutlak doğru olması gerektiğini düşünürler. Kur'an'ın mutlak hakikat oluşu, onun yorumunun da hakikat olmasını aslında zorunlu kılmamaktadır. Yorum doğru veya yanlış olabilir. Her yorum Kur'ani gerçekliğin farklı bir yönünü yansıtabilir. Yanlış yorum, Kur'an'ın yanlışlığı anlamına gelmemektedir. Kur'an'ı doğru yorumlamanın kesin bir garantisi yoktur. **Kur'an, bütün hatalardan ve yanlışlardan uzaktır, ancak insani yorumun hatadan arı olduğu anlamına gelmemektedir.**

Kur'an tamamen Allah tarafından indirilmiş asli kaynaktır. Kur'an'da hiçbir şekilde insani katkı yoktur. Kur'an'ın yazarı Allah iken Kuran'ın yorumlayıcısı kadın-erkek insanlardır. Önümüzde temel bir soru durmaktadır: Kur'an'ı yorumlama otoritesine kim sahiptir? Bazılarına göre Kur'an'ı yorumlama konusunda tek otorite müfessirler ve ulema'dır. Bu yaklaşım karşımıza şu soruları çıkarmaktadır: Otoritenin kim olduğunu nasıl belirleyeceğiz? Gramer, dil ve geleneğe dayalı olarak yorum yapanları mı otorite olarak tanıyacağız? Otorite olduğu iddia edilen kişi, Kur'an'ı yanlış yorumladığında ne yapmalıyız? Kur'an'ın doğru mesajı ile otoritenin yanlış yorumunu birbirinden nasıl ayırt edeceğiz? Bu bağlamda birçok soru sorabilir ve farklı cevaplar ortaya koyabiliriz. Ancak soru ve cevaplar listesinin uzunluğuna karşı şu değişmeyen gerçeğin baki kaldığı unutulmamalıdır: Kur'an'ın yorumlanması konusu sadece otoritelere, müfessirlere ve alimlere bırakılmayacak kadar hayati bir alandır.

Kur'an'ın Çağrısı: Anla ve Yorumla Beni!

Kur'an, bütün insanları birey olarak kendisi üzerinde düşünmeye ve anlamaya davet etmektedir. Kur'an, insanlara hitaben kendisini anlamaları için şu sarsıcı davette bulunmaktadır: "Onlar, Kur'an'ı düşünmezler mi? Yoksa kalplerinde üst üste kilitleri mi var?"⁹ "Hala Kur'an'ı iman ile düşünmezler mi? Eğer o, Allah'tan başkası tarafından gönderilmiş olsaydı, elbette içinde birçok karışıklık bulacaklardı."¹⁰ **Kur'an, insanların önüne hiçbir sınırlama koymadan kendisi üzerinde düşüncelerini, tefekkür etmelerini, çalışmalarını, yorumlamalarını ve okumalarını istemektedir. Bireyler de Kur'an'ın bu çağrısına, kalplerini ve akıllarını tamamen Kur'an'a açarak cevap vermelidirler. Kur'an'ın çağrısı sınırlama koymadığı gibi bireyin bu çağrıya olan cevabı da sınırlamalardan arınmış olmalıdır. En önemlisi birey, cevabında kendi kendisini sınırlamamalıdır.** Kur'an, sürekli olarak insanın düşünme, duyma, görme, akıl etme, tefekkür etme, kavrama ve anladığını içselleştirme yeteneklerini insana hatırlatmaktadır. Kur'an, kendisinin anlaşılmasında insana ve yeteneklerine güvenmektedir. İnsana güvenen Kur'an, kendisinin anlaşılacak üzere insanlığa gönderilen bir kitap olduğunu beyan etmektedir: "Bu Kur'an, ayetlerini düşünsünler ve akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır."¹¹ Kur'an, Rahim olan Allah'ın doğru insanları olmak için çabalayan kişileri şu şekilde nitelemektedir: "Onlar, kendilerine Rablerinin ayetleri hatırlatıldığı zaman, gerçeği görme ve işitme konusunda onlara karşı kör ve sağır kesilmezler."¹² Birey, Kur'an'ı akıl ve kalbiyle birlikte anlamak için çaba göstermelidir. Duyma, görme, işitme, anlama, tefekkür etme ve düşünme yeteneklerine sadece insan sahiptir. Kör bir inancı reddeden Kur'an, bireyden duymayan kulaklarla, kapatılmış gözlerle ve mühürlenmiş zihinlerle kendisini okumasını istememektedir. Kur'an, kendisini anlamaya yönelik davetini doğrudan olarak insana yapmaktadır. Kur'an, bireyden kendisini anlaması için kalbini ve aklını birleştirmesini istemektedir. Kur'an'ı anlamak, üzerinde düşünmek ve kavramak her bireyin asli sorumluluğudur.

Kur'an, bireyin anlayabileceği ve yorumlayabileceği bir hidayet kaynağıdır. Kur'an gören, duyan, düşünen ve hisseden herkesi kendisini anlamaya davet etmektedir. Kur'an aklen ve kalben kendisi üzerinde düşünecek ve tefekkür edecek insanlara ulaşmayı hedeflemektedir. Kur'an bu hedefini şöyle ifade etmektedir: "And olsun biz, Kur'an'ı düşünüp öğüt almak için kolaylaştırdık. Var mı düşünüp öğüt alan?"¹³ "(Ey Muhammed!) Biz Onu (Kur'an'ı) senin dilinle kolaylaştırdık ki, düşünüp öğüt alsınlar."¹⁴ "And olsun, öğüt alsınlar diye biz bu Kur'an'da insanlar için her türlü misali verdik."¹⁵ "Şüphesiz bunda, aklı olan yahut hazır bulunup kulak veren kimseler için bir öğüt vardır."¹⁶ Kur'an, gizemli ve kapalı anlamları ve mesajları olan bir kitap değildir. Kur'an'da hiçbir şekilde şifrelenmiş, matematiksel veya okültik hesaplama ve çözümlenmelerle anlaşılacak bir mesaj yoktur. Kur'an, her birey tarafından net olarak anlaşılabilir bir mesaja sahiptir. İnsanın bu mesajı anlaması, Kur'an'ın asli amacı ve varoluş gereğidir. İnsanın Kur'an'la aydınlanması, ondan hidayet ve şifa alması ancak birey olarak Kur'an'ı anlamasıyla mümkündür. Tüccar, çiftçi, çoban, ev hanımı, köylü, sanatçı, akademisyen, gazeteci, çocuk kısacası her birey Kur'an'ı anlayabilir. Kur'an'ı anlamak için bireyin sözlüklere, tefsirlere, stil, edebiyat, retorik ve dil üzerine yazılmış binlerce kitaba veya fiziksel ve sosyal bilimlerin tüm bilgisine ihtiyacı yoktur. Birey Kur'an'ın mesajını aklıyla kavrayıp kalbinde içselleştirdiği sürece, o Kur'an'ın mesajını yorumlayabilir ve hayatında

⁹ Kur'an, 47:24.

¹⁰ Kur'an:4:82.

¹¹ Kur'an, 38:29.

¹² Kur'an, 25:73.

¹³ Kur'an, 54:17.

¹⁴ Kur'an, 44:58.

¹⁵ Kur'an, 39:27.

¹⁶ Kur'an, 50:37.

tecrübe edebilir. Kur'an'ın anlaşılması ve yorumlanması konusu, Arapça bilmekle ilgili bir dil konusu değildir. Kur'an'ı anlamak ve yorumlamak, Kuran'la aklen ve kalben ilişkiye ve iletişime geçme konusudur.

Kur'an hiç kimseye yorumlanması konusunda tekel imtiyazı vermemektedir. Kur'an bireysel yorumu kontrol eden ve sınırlayan bir anlayış ortaya koymamaktadır. Kur'an'ın bireysel yoruma yaklaşımı tamamen özgürlükçü bir nitelik göstermektedir. Kur'an ve birey arasındaki ilişkiyi kontrol ve sınırlama değil özgürlük belirlemelidir. Sadece ulemanın Kur'an'ı anlayacağı fikri tamamen Kur'an'a yabancı bir yanılgıdır. Kur'an kendisi üzerinde tefekkür etmek isteyen herkese kendini açmaktadır. Kur'an'ı yorumlama müfessir ve ulema gibi küçük elit bir grubun imtiyazı değildir. Kur'an'ı yorumlamak herkesin hakkıdır, çünkü İslam'da bir dini sınıf yoktur ve Kur'an bütün insanlığa bir hidayet kaynağı olarak indirilmiştir. Kur'an'ın her birey tarafından özgürce yorumlanması, onun hidayet kaynağı olmasının doğal bir gereğidir. Müslüman olsun olmasın her birey, içinde yaşadığı kültüre göre Kur'an'ı yorumlama hakkına sahiptir. Kur'an'ı yorumlama salt Müslümanlarla sınırlı bir çaba değildir. Kur'an'ı yorumlama faaliyeti bütün insanları kapsayan bir etkinliktir. **Bireyin ölçüsü Kur'an olduğu sürece Kur'ani yorumun ölçüsü bireydir.**

Kur'an Yorumunda Çoğulculuk

Kur'an'ın tek bir yorumu yoktur. Diğer bütün metinler gibi Kur'an metni de çoğulcu bir şekilde yorumlanmaktadır. Kur'an metni hakkında kesin bir yorum arayışına girmek gereksiz ve verimsiz bir arayıştır. Hiç kimse Kur'an'ın tam bir anlamına ve yorumuna sahip olma ayrıcalığına sahip değildir. Her birey Kur'an ayetlerinin anlamını keşfetmek için çaba sarf etmelidir. Kur'an'ın legal, literal, teolojik, sosyolojik, psikolojik ve kültürel olarak yorumlanması mümkündür. Birey, Kur'an'ı kendine göre bireysel olarak yorumlayabilir. Kur'an'ı yorumlayan birey olduğu için, Kur'an'ın gerçek tek bir yorumunun yapıldığı konusunda hiçbir garanti yoktur. Hiç kimse Kur'an'ın tek doğru yorumunu yaptığı iddiasında bulunamaz. Herkes Kur'an'ı yorumlamalıdır, ama hiç kimse yaptığı yorumun mutlak doğru olduğu iddiasında bulunmamalıdır. Bireyin yapmış olduğu yorum doğru veya yanlış olabilir. Bireyin Kur'an'ı yorumlaması her zaman bir ihtimal olmasına rağmen, bireyin Kur'an'ı yorumlama hakkı hiçbir şekilde sınırlanmamalıdır. Kur'an'ın nasıl yorumlanacağı tamamen bireye bağlı bir husustur. Kur'an'ı yorumlama bir kesinlik konusu olmaktan ziyade çoğulculuk ve bireysellikle ilgili bir alandır. Müslümanlar Kur'an'la ilişki kurmaktan korkmamaları, farklı fikir ve yorumlara saygı göstermeleri halinde Kur'an'ı yorumlama alanı gelişir ve derinleşir. Kur'an'ı yorumlamanın derinleştirilmesi konusunda bireyselliğin ve çoğulculuğun tecrübe edilmesi ve keşfedilmesi gerekmektedir. Kur'an'ın mesajının anlaşılması için Kur'an'ın muhtevasının özgürce tartışılması, konuşulması ve yorumlanmasına ihtiyaç vardır.

Kur'an metni kendisini sınırsız olarak yorumlanmaya açmaktadır, çünkü Kur'an metni zengin ve çoğulcu birçok anlamı ve kavrayışı bünyesinde barındırmaktadır. Kur'an'ı insanlığın en büyük medeniyetlerinden birinin kaynağı haline getiren özellik, onun çoğulcu, bireysel ve özgün olarak yorumlanmasıdır. Kur'an ahlakın, maneviyatın, dindarlığın kısacası insanlığın temeli olan bir metindir. Her türlü bilginin Kur'an'da bulunmasına gerek yoktur. İnsan, tecrübesini Kur'an'la ilişkilendirmelidir, ancak insani tecrübe ilahi gerçeklikle özdeşleştirmemelidir.

Kişisel Bir İlişki Olarak Kur'an Tecrübesi

Kur'an, anlama ve tecrübe etme sorumluluğuna sahip olan bireye doğrudan olarak hitap etmektedir. Birey, Kur'an'ı yorumladığı zaman yapmış olduğu yoruma kendi kişisel hikayesini de katmaktadır. Kur'an'ın hikayesi ile bireyin hikayesi de iç içe geçmelidir. Kur'an'ın hikayesi sadece kutsal bir metnin hikayesi değildir. Kur'an'ın hikayesinde ilahi ve insani olan birlikte vardır.

Müslümanlar için Kur'an, Allah'ın kelimasıdır. Kur'an, insana nasıl Allah'a kul olunacağını gösteren bir rehberdir. İnananlar için Kur'an'ı okumak bir ibadet ve dua davranışıdır. Müslümanlar

Kur'an'la duygusal bir ilişki içindedirler. Kur'an Allah'ın insana olan şefkat ve rahmetini ifade ettiği gibi, aynı zamanda insanın Allah'a olan sevgisini de tezahür ettirmektedir. Müslüman çocukları çok erken yaşlardan itibaren Kur'an okumayı öğrenirler. Kur'an kelimesinin anlamı *okumak* demektir. Müslüman kültüründe Kur'an okumaya özel bir vurgu yapılmaktadır, ancak Kur'an'ı anlamaya ve yorumlamaya özel bir vurgu yapılmamaktadır. Kur'an okumayı öğrenmek Müslümanların önemli bir görevi olarak anlaşılmasına rağmen, Müslümanların aynı şekilde Kur'an'ı anlamak ve kavramak için çaba göstermediği görülmektedir. Kurumsal dini anlayış, Kur'an'ı okumayı ve anlamayı birbirinden ayırt etmiştir.

Kur'an'ı okumanın ve anlamının birbirinden ayrıştırılmasını Yahudi ve Hıristiyan geleneklerinde kilise ve hahamların İncil ve Kitab-ı Mukaddes üzerinde kurdukları yorum tekeliyle mukayese edebiliriz. Dini kaynaklar üzerinde yorum tekelinin kurulması, insanları dini metinlere yabancılaştırmıştır. Benzer bir şekilde Kur'an'ı tefekkür etmenin ve yorumlamanın yasaklanması, insanları Kur'an'a yabancılar haline getirmiştir. Kur'an'ı okumanın ve anlamının birbirinden ayrıştırılması, Kur'an'ı bedeni insanlar arasında yaşayan, ama ruhu bilinmeyen, değer ve işlevi gizemli kutsal kelimeler ve seslerden oluşan bir metne indirgenmesi sonucunu doğurmuştur. İnsanlar, fiziksel olarak Kur'an'a saygı gösterirken onun muhtevasının ifade ettiği anlamdan bihaber hale gelmişlerdir.

Alimler ve müfessirler, halkı genelde Kur'an'ı anlamaktan uzak tutma, insanları sadece Kur'an'ı yüzünden okumaya teşvik eden bir tutum içinde olmuşlardır. İnsanları Kur'an'ı anlama konusunda teşvik etmeyen alimler ve müfessirlerin kendileri ise yüzlerce ciltlik Kur'an tefsirleri yazmışlardır. Kur'an'ı bireysel olarak anlamının yasaklanması sonucunda, insanlar Kur'an'ı anlamama yaklaşımını içselleştirmişlerdir. Bugün bireyler Kur'an'ı anlama konusunda bir özgüvene sahip değildirlere. Kadın ve erkek herkesin görevi Kur'an'ı yüzünden okumak değil, *anlamaktır* ve *kavramaktır*. Müslümanlar Kur'an'ı anlama konusunda yeniden özgüven kazanmalıdırlar. Şunu net olarak diyebilmelidirler: 'Biz Kur'an'ı anlayabilir ve yorumlayabiliriz.' Müslümanlar Kur'an konusunda sorular oluşturabilmeli, Kur'an muhtevasının muhtemel anlamlarını keşfetmek için tefekkür içinde olmalıdırlar. Kur'an ve birey arasında sınırlar inşa etmek insanların Kur'an'ı anlamasını ve kavramasını engellemektedir. Bireyler, yapay sınırları ve sınırlamaları aşarak Kur'an'a ve anlam dünyasına ulaşmalıdırlar.

Kur'an'ı bireysel olarak anlamak ve yorumlamak herkesin önündeki büyük bir meydan okumadır. İnsan hayatı dinamik ve yaratıcı bir süreçtir. Aynı şekilde Kur'an'ı anlamak ve yorumlamak da aktif ve dinamik olmalıdır. Hayatın daim hareketliliği Kur'an anlayışımızı yenilemeyi gerekli kılmaktadır. Şu sorular her zaman sorulmalıdır: Kur'an'ın benim için anlamı nedir? Kur'an'a uygun nasıl yaşayabilirim? Kur'an'ı anlamak geçmişe göre değil, şu ana göre olmalıdır. Birey ve Kur'an arasındaki ilişki tecrübeye ve kavrayışa dayanmalıdır. Kur'an ve insan karşılıklı olarak birbirini keşfetmeli ve kavramalıdır. Birey, Kur'an'ın mesajını anlamının ve kavramanın, o mesajla iletişim içinde olmanın ve onu içselleştirmenin gayreti içinde olurken aynı zamanda Kur'an mesajına göre kişiliğini yenilemelidir. Günümüzde ulema ve müfessirler Kur'an'ı yorumlama konusunda tek aktör olma konumundan çıkmışlardır. Kur'an'ı yorumlama konusunda kadın-erkek herkes aktör olma imkanına kavuşmuştur. Sahici insanlar, Kuran'ı sahici hayat koşullarına göre sahiden yorumlayabilirler. Kur'an'ı yüzünden okumak, kişi ve Kur'an arasında sahici bir kişisel insani ilişki kurulmasını sağlamamaktadır. Birey, Kur'an'ı yorumlamaktan Allah'la kişisel bir konuşma ve iletişim aşamasına geçerse o zaman Kur'an'la sahici bir kişisel ilişki oluşturabilir. Kur'an'ı anlamak, yorumlamak ve kavramak sahici olarak kişisel olduğunda Kur'an'la sahici kişisel ilişki kurmak ancak o zaman mümkün olabilmektedir. Kur'an'la kişisel ilişki insan kişiliğini bütünüyle kapsayan ve Allah'la yeni ve taze bir ilişkiyi gerekli kılan bir tecrübedir.

Kur'an'la kişisel bir ilişki geliştirmek bireye Kur'an'ı empoze etmek anlamına gelmemektedir. Birey ve Kur'an karşılıklı olarak birbirlerini keşfetmelidirler. Kur'an, açık bir metin olarak

kendisinin anlaşılması için açık zihinliliği gerektirmektedir. Birey, bütün varlığıyla kendisini Kur'an'a açmalıdır. Araştırmacı bir zihin, anlamın peşinde bir ruh ve hakikate susamış bir kalp onun mesajını anlayabilir. Birey zihin ve kalbiyle bir bütün olarak Kur'an'ı anlamaya çalışmalıdır. Birey, Kur'an'a parçalanmış birey olarak değil, bütüncül bir varlık olarak yaklaşmalıdır.

Sonuç

Kur'an, insanı hidayete ulaştırmak için gönderilmiştir. Hidayet rehberi olarak Kur'an, insanın zihnine ve kalbine hitap etmekte, onları birlikte şekillendirmektedir. Kur'an salt bir tarih, felsefe, bilim veya mantık kitabı olarak anlaşılabilir. Her birey, akli ve kalbi olarak Kur'an'ı anlamaya ve tecrübeye etmeye davet edilmektedir. Kur'an insan ve hayatına dair bir kitaptır. Bireyin görevi Kur'an mesajını anlamak ve onu günlük hayatıyla ilişkilendirmektir. Kur'an'ın dili günlük hayatın dilidir. Ticarete, sokakta, pazarda, ailede, eğitimde ve kişisel ilişkilerde kullanılan dil, Kur'an'ın dilidir. Kur'an'ın mesajı ve dili, bireylerin hayatlarına taze anlamlar katmaktadır. Doğa, tarih, toplum ve aile Kur'an'ın konularıdır. Birey, kendisini ve hayatını, bireysel olarak yapacağı Kur'an yorumuyla değerlendirmelidir. Bireyi Kur'an'dan ayırmak temel problemdir, çünkü bu ayırım Kur'an'ı cansız bir metne dönüştürmektedir. Birey ve Kur'an'ı bütünleştirmek hem bireye hem Kur'an'a hayat getirmektedir.